

01

EU-MIDIS

Prieskum EÚ týkajúci sa
menšín a diskriminácie

Slovenčina

2009

Správa o kľúčových údajoch č. 1 **Rómovia**

Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA)

EÚ – MIDIS

PRIESKUM EÚ TÝKAJÚCI SA MENŠÍN A DISKRIMINÁCIE

ČO JE EÚ – MIDIS?

EÚ – MIDIS je Prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie.

Je to prvý prieskum v celej EÚ medzi prisťahovalcami a etnickými menšinami o ich každodenných skúsenostiach s diskrimináciou a ako obetí trestnej činnosti.

Keďže mnoho obetí diskriminácie a trestnej činnosti incident neohlási, a keďže súčasný zber údajov o diskriminácií a trestnej činnosti zameranej proti skupinám menšín je v mnohých členských štátoch obmedzený, EÚ – MIDIS poskytuje dosiaľ najkomplexnejší obraz o rozsahu diskriminácie a trestnej činnosti namierenej proti menšinám v EÚ.

Vo všetkých 27 členských štátoch EÚ sa v priebehu roka 2008 osobne zúčastnilo tohto prieskumu spolu 23 500 prisťahovalcov a ľudí z etnických menšín.

V desiatich členských štátoch bolo opýtaných ďalších 5 000 osôb z populácie žijúcej v tých istých oblastiach ako menšiny, v snahe porovnať výsledky niektorých kľúčových otázok.

Každý rozhovor trval 20 minút až jednu hodinu, pričom bola položená séria podrobných otázok.

Prvá zo série správ o kľúčových údajoch

Táto správa je zameraná na Rómov a je prvou zo série správ EÚ – MIDIS o kľúčových údajoch, ktorá sa zameriava na konkrétne výsledky prieskumu. Ostatné správy sa budú zaoberať inými skupinami alebo predstavujú výsledky časti dotazníka pre všetky skúmané skupiny.

Ďalšie skupiny, ktoré sa zúčastnili prieskumu v rámci EÚ – MIDIS zahŕňajú osoby zo severnej Afriky, subsaharskej Afriky, Turecka, bývalej Juhoslávie, osoby z krajín strednej a východnej Európy (vrátane členských štátov EÚ) a Ruska.

Rómovia ako skupina uviedli najvyššiu celkovú úroveň diskriminácie v porovnaní s ostatnými skupinami, ktoré sa zúčastnili prieskumu pre EÚ – MIDIS, a z tohto dôvodu boli vybraní za prvú skupinu, na ktorú sa treba zamerať.

Správy EÚ – MIDIS o kľúčových údajoch poskytujú len stručný prehľad výsledkov prieskumu a snažia sa čitateľovi priblížiť niektoré hlavné zistenia. Komplexné výsledky správy EÚ – MIDIS budú uverejnené čoskoro a na internetovej stránke agentúry sa sprístupní aj kompletný súbor údajov z prieskumu, hneď ako budú verejne dostupné všetky kľúčové údaje správy, aby každý mohol vykonať svoju vlastnú analýzu výsledkov.

Na roky 2009 až 2010 je naplánovaných deväť správ o kľúčových údajoch vrátane:

- Skúseností s diskrimináciou v deviatich rozličných oblastiach života, ktoré zahŕňajú všetky skúmané skupiny vo všetkých členských štátoch. Do týchto deväť oblastí patria skúsenosti: (1) pri hľadaní zamestnania; (2) v zamestnaní; (3) pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom alebo kúpu; (4) so zdravotníckym personálom; (5) s personálom sociálnych služieb; (6) so školským personálom; (7) v kaviarni, reštaurácii, bare alebo klube; (8) pri vstupe do obchodu alebo v obchode; (9) pri založení bankového účtu alebo žiadosti o pôžičku.
- Skúseností ako obetí trestnej činnosti vrátane rasovo motivovaných trestných činov v piatich rozličných oblastiach, ktoré zahŕňajú všetky skúmané skupiny vo všetkých členských štátoch. Do týchto oblastí trestných činností patrí: (1) krádež alebo vykradnutie automobilu; (2) vlámanie alebo pokus o vlámanie; (3) krádež osobného vlastníctva bez použitia násilia alebo zastrašovania; (4) prepadnutie a zastrašovanie; (5) vážne obťažovanie.
- Skúseností s orgánmi činnými v trestnom konaní, colnou a hraničnou kontrolou v porovnaní so všetkými skúmanými skupinami a pre tie členské štáty, v ktorých sa v rámci EÚ – MIDIS vykonala prieskum medzi populáciou žijúcou v susedstve s menšinami.

SPRÁVA O KLÚČOVÝCH ÚDAJOCH Č. 1 – KLÚČOVÉ ZISTENIA O RÓMOCH

Skúsenosť Rómov s diskrimináciou

- V priemere každý druhý respondent rómskeho pôvodu sa aspoň raz v predchádzajúcich 12 mesiacoch stal obeťou diskriminácie.
- Rómovia, ktorí boli diskriminovaní, majú skúsenosti v priemere s 11 prípadmi diskriminácie v priebehu 12 mesiacov.

Ohlasovanie diskriminácie

- Od 66% do 92 % Rómov v závislosti od skúmanej krajiny neohlásilo svoju poslednú skúsenosť s diskrimináciou za posledných 12 mesiacov žiadnej kompetentnej organizácii alebo na mieste, kde k diskriminácii došlo.
- Hlavnou príčinou, ktorú Rómovia pri opisovaní svojej skúsenosti s diskrimináciou uvádzajú ako dôvod neohlásenia diskriminácie, je, že by sa nič nestalo ani nezmenilo.
- 23 % respondentov rómskeho pôvodu sa vyhýba miestam, kde by mohli byť diskriminovaní, z čoho vyplýva, že úroveň diskriminácie by bola vyššia, keby sa týmto miestam nevyhýbali.

Informovanosť o svojich právach a mechanizmoch podávania sťažností

- Na otázku, či by vedeli vymenovať organizáciu, ktorá by im mohla pomôcť v prípade diskriminácie, v priemere 80 % Rómov nevedelo uviesť žiadnu organizáciu.

Vnímanie diskriminácie

- V priemere 69 % respondentov rómskeho pôvodu sa domnieva, že diskriminácia na základe etnického alebo prístahovateľského pôvodu je v ich krajine veľmi rozšírená.

Obeť trestnej činnosti a rasovo motivovanej trestnej činnosti

- V priemere 1 zo 4 respondentov rómskeho pôvodu sa aspoň raz v predchádzajúcich 12 mesiacoch stal obeťou trestnej činnosti spojenej s jeho osobou – vrátane prepadnutia, zavraždenia a vážneho obťažovania.
- V priemere 1 z 5 respondentov rómskeho pôvodu sa aspoň raz v predchádzajúcich 12 mesiacoch stal obeťou rasovo motivovaného trestného činu spojeného s jeho osobou – vrátane prepadnutia, zavraždenia a vážneho obťažovania.

- Rómovia, ktorí sa stali obeťami prepadnutia, zavraždenia alebo vážneho obťažovania, zažili v priebehu 12 mesiacov v priemere 4 incidenty.
- 81 % Rómov, ktorí uviedli, že sa stali obeťami prepadnutia, zavraždenia alebo vážneho obťažovania v predchádzajúcich 12 mesiacoch sa domnieva, že tieto incidenty mali rasový motív.

Ohlasovanie prípadov trestnej činnosti zo strany obetí

- Od 65 do 100 % Rómov, v závislosti od skúmanej krajiny, neohlásilo na políciu svoje skúsenosti ako obeť trestnej činnosti.
- Hlavnou príčinou, ktorú Rómovia uvádzajú ako dôvod, prečo na políciu neohlásili, že sa stali obeťami trestnej činnosti, je, že neveria, že by polícia mohla v tejto veci niečo urobiť.

Skúsenosti s orgánmi činnými v trestnom konaní, colnou a hraničnou kontrolou

- V priemere 1 z 3 respondentov rómskeho pôvodu bol zastavený políciou v predchádzajúcich 12 mesiacoch a každý druhý uvádza, že si myslí, že bol zastavený pre svoj rómsky pôvod.
- Rómovia, ktorí boli zastavení políciou uvádzajú, že v priebehu 12 mesiacov k tomu došlo štyrikrát.
- V priemere 1 zo 4 respondentov rómskeho pôvodu, ktorých zastavila colná alebo hraničná kontrola v predchádzajúcich 12 mesiacoch, keď sa vracali do svojej krajiny, sa domnieva, že to bolo pre ich rómsky pôvod.

Členský štát	Skratka kódu
Bulharsko	BG
Česká republika	CZ
Grécko	EL
Maďarsko	HU
Poľsko	PL
Rumunsko	RO
Slovensko	SK

PRIESKUM

Prevažná časť otázok prieskumu EÚ – MIDIS zahŕňala tieto témy:

- otázky o skúsenostiach respondentov s diskrimináciou na základe svojej príslušnosti k menšine v rôznych oblastiach každodenného života, a či túto diskrimináciu ohlásili;
- otázky o vnímaní rôznych druhov diskriminácie v krajine, v ktorej žijú, ako aj otázky o informovanosti o svojich právach a o tom, kde môžu podať sťažnosť týkajúcu sa diskriminačného zaobchádzania;
- otázky o skúsenostiach respondentov, ktorí sa stali obeťami trestného činu vrátane toho, či sa domnievajú, že dôvodom daného trestného činu bola sčasti alebo úplne ich príslušnosť k menšine, a či trestný čin ohlásili na políciu;
- otázky o skúsenostiach s orgánmi činnými v trestnom konaní, colnou a hraničnou kontrolou, a o tom či sa respondenti

domnievajú, že sa stali obeťami diskriminačných praktík etnického profilovania.

Pokiaľ ide o všetky uvedené otázky, respondentom bola položená otázka týkajúca sa ich skúseností s diskrimináciou a ako obetí trestnej činnosti v priebehu posledných päť rokov a v predchádzajúcich 12 mesiacoch. **Výsledky uvedené v tejto správe sa zameriavajú na skúsenosti ľudí v predchádzajúcich 12 mesiacoch.**

VZORKA Členské štáty:

Bulharsko, Česká republika, Grécko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko

V každom členskom štáte sa na prieskume zúčastnilo 500 rómskych respondentov

Obdobie interview:

3. máj – 10. júl 2008

Výber vzorky:

- 1) Náhodná vzorka v prevažne mestských oblastiach: Grécko a Maďarsko
- 2) Náhodná národná vzorka: Bulharsko, Česká republika, Poľsko,

Dotazník pre EÚ – MIDIS je dostupný na internetovej stránke agentúry:
www.fra.europa.eu/eu-midis/questionnaireEN

SKÚSENOSTI S DISKRIMINÁCIOU V PREDCHÁDZAJÚCICH 12 MESIACHOCH

V priemere každý druhý Róm, ktorý sa zúčastnil na prieskume EÚ – MIDIS, bol za posledných 12 mesiacov diskriminovaný na základe svojho etnického alebo rasového pôvodu.

Respondentom prieskumu bola položená otázka týkajúca sa ich skúseností s diskriminačným zaobchádzaním na základe ich etnického pôvodu v deviatich oblastiach každodenného života (pozri rámček).

Rámček 1

Oblasti diskriminácie

Prieskum EÚ – MIDIS u respondentov zisťoval ich skúsenosť s diskrimináciou za posledných 12 mesiacov alebo posledných 5 rokov v deviatich oblastiach:

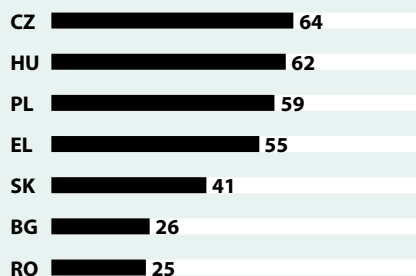
- 1) pri hľadaní zamestnania;
- 2) v zamestnaní;
- 3) pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom alebo kúpu;
- 4) zo strany zdravotníckeho personálu;
- 5) zo strany personálu sociálnych služieb;
- 6) zo strany školského personálu;
- 7) v kaviarni, reštaurácii alebo bare;
- 8) pri vstupe do obchodu alebo v obchode;

V priemere, v siedmich členských štátoch, v ktorých sa Rómovia zúčastnili na prieskume a vzhľadom na deväť rôznych oblastí diskriminácie, **47 % všetkých respondentov uviedlo, že sa v predchádzajúcich 12 mesiacoch stali obeťami diskriminácie na základe svojho etnického pôvodu.**

Obrázok 1

Priemerná miera diskriminácie

% diskriminovaných v posledných 12 mesiacoch (deväť oblastí)

EÚ – MIDIS, otázky CA2 – CI2

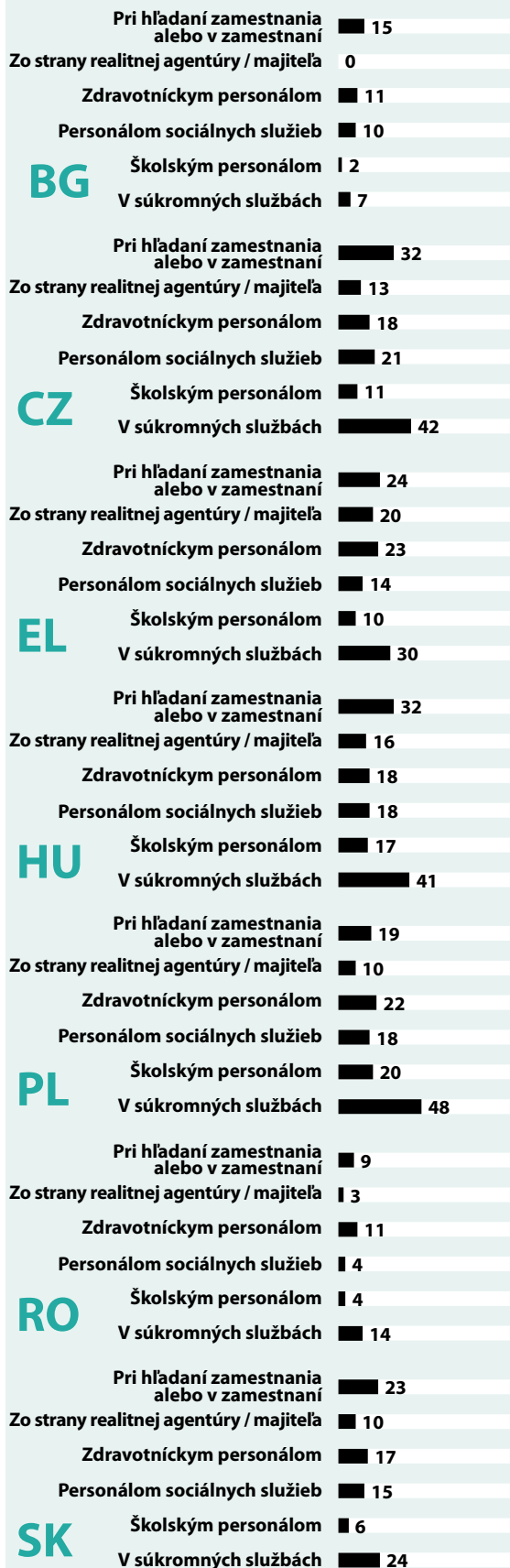
Obrázok č. 1 ukazuje celkovú mieru diskriminácie pre deväť skúmaných oblastí diskriminácie pre každý členský štát.

V Českej republike respondenti rómskeho pôvodu uviedli najvyššiu úroveň celkovej diskriminácie (64 %), po ktorej nasleduje Maďarsko (62 %) Pre porovnanie, respondenti

Obrázok 2

Konkrétne skúsenosti s diskrimináciou

■ diskriminácia v posledných 12 mesiacoch
 □ nediskriminovaní

EÚ – MIDIS, otázky CA2 – CI2

rómskeho pôvodu v Bulharsku a Rumunsku uviedli najnižšiu úroveň diskriminácie.

Z výsledkov teda vyplýva, že **Rómovia, ktorí boli diskriminovaní, majú skúsenosti v priemere s 11 prípadmi diskriminácie v priebehu 12 mesiacov.** Z toho vyplýva, že v prípade niektorých Rómov dochádza k opakovanej diskriminácii a preto možno navrhnúť, aby sa intervenčné stratégie na riešenie diskriminácie zamerali na túto najzraniteľnejšiu skupinu v rámci rómskych komunít.

Ako vyplýva z obrázku 2 diskriminácia v súkromných službách dominuje v skúsenostiach ľudí s každodennou diskrimináciou¹, pričom vo väčšine skúmaných krajín sa na druhom mieste nachádza diskriminácia spojená so zamestnaním. V Poľsku, Českej republike a Maďarsku viac ako 40 % respondentov zažilo v predchádzajúcich 12 mesiacoch diskrimináciu v oblasti súkromných služieb. Pre porovnanie, respondenti vo väčšine krajín majú menšie skúsenosti s diskrimináciou týkajúcou sa bývania a školského personálu, čo odráža aj skutočnosť, že nie všetci respondenti majú deti alebo v predchádzajúcich 12 mesiacoch nehládali ubytovanie.

Obrázok 3

% respondentov, ktorí neohlásili prípad diskriminácie žiadnej kompetentnej organizácii

Incidenty v posledných 12 mesiacoch, deväť oblastí

EÚ – MIDIS, otázky CA4 – CI4

Značné percento respondentov v rozmedzí od 11 do 23 % uviedlo, že zažili diskrimináciu zo strany zdravotníckeho personálu v predchádzajúcich 12 mesiacoch, a v menšej miere od sociálnych služieb. Podrobnejší pohľad na túto informáciu pre každú krajinu slúži na objasnenie oblastí, v ktorých najčastejšie dochádza k diskriminácii, a na ktoré by sa pravdepodobne mala zamerať politika.

Ako ukazuje obrázok č. 3, respondentom bola položená otázka, či svoje skúsenosti s diskrimináciou ohlásili. 66 až 92 % respondentov v siedmich členských štátoch neohlásilo svoju skúsenosť s diskrimináciou žiadnej organizácii ani úradu, na ktoré sa možno obrátiť so sťažnosťou, alebo na mieste, kde k diskriminácii došlo.

Prieskum EÚ – MIDIS ukazuje mieru, v akej sa diskriminácia Rómov nenahlasuje. Oficiálne zaznamenané prípady diskriminácie sú len vrcholom ľadovca, pokiaľ ide o skutočný rozsah diskriminácie Rómov.

¹ Súkromné služby kombinujú výsledky pre tieto oblasti: Diskriminácia v kaviarni, reštaurácii alebo bare; diskriminácia pri vstupe do obchodu alebo v obchode; diskriminácia pri zakladaní bankového účtu alebo žiadosti o pôžičku.

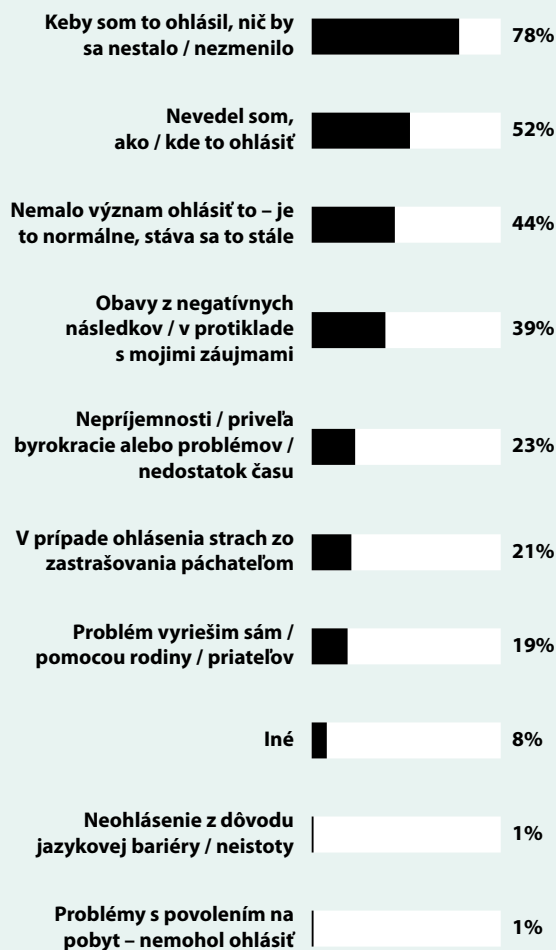
Prepočítaním percentuálneho pomeru na reálne čísla vychádzajúce z počtu 3 500 rómskych respondentov v siedmich členských štátoch pre prieskum EÚ – MIDIS, 1 641 respondentov sa v predchádzajúcich 12 mesiacoch cítilo byť diskriminovaných, a 1 282 z nich túto diskrimináciu nikde neohlásilo². Ak tieto čísla vynásobíme celou populáciou Rómov v siedmich skúmaných členských štátoch, počet prípadov, ktoré sa príslušným orgánom vrátane štátnych orgánov a MVO neohlásia, by sa zvýšil na tisíce prípadov každých 12 mesiacov.

Tým, ktorí uviedli, že neohlásili svoju skúsenosť s diskrimináciou, bola v prieskume položená otázka, prečo tak neurobili. Respondenti mohli poskytnúť viac odpovedí, ktoré anketári kategorizovali.

Obrázok 4

Dôvody neohlásenia prípadu diskriminácie (v %)

Akýkoľvek druh diskriminácie (v deviatich oblastiach) za posledných 12 mesiacov

EÚ – MIDIS, otázky CA5 – C15

V siedmich skúmaných členských štátoch v priemere 79 % Rómov neohlásilo svoju skúsenosť s diskrimináciou

Na obrázku č. 4 je zosumarizovaný zodpovedajúci model odpovedí zo všetkých skúmaných členských štátov, pokiaľ ide o dôvody neohlásenia. Keď to zhrnieme, prevažná väčšina respondentov – 78 % – sa domnieva, že by sa nič nestalo ani nezmenilo, keby svoju skúsenosť s diskrimináciou ohlásili organizácii alebo úradu, na ktoré sa možno obrátiť so sťažnosťou, alebo na mieste, kde k tejto diskriminácii došlo. Zároveň polovica respondentov nevedela, ako ohlásiť diskrimináciu, z čoho možno usudzovať, že by diskrimináciu ohlásili, keby vedeli, ako sa to robí. Avšak až 44 % nevidelo zmysel v ohlášení diskriminácie, ktorá je súčasťou ich bežnej každodennej existencie.

Vážnosť týchto prípadov dokladá aj fakt, že 1 z 5 respondentov neohlásil diskrimináciu zo strachu pred zastrašovaním zo strany páchatela. Podobne sa 39 % respondentov obávalo negatívnych následkov, keby prípad ohlásili. Tieto výsledky prinášajú obraz o rezignácii voči diskriminácii ako bežnej záležitosti pre mnohých Rómov, ako aj nedostatku vedomostí o tom, ako a kde ohlásiť prípad diskriminácie, spojenej s obavou zo zastrašovania alebo negatívnych následkov v prípade, že sa ohlási.

V prieskume bola respondentom položená aj otázka, či sa vyhýbajú niektorým miestam, ako sú obchody alebo kaviarne, zo strachu zo zlého zaobchádzania pre svoj menšinový pôvod. Z výsledkov vyplynulo, že pre sedem skúmaných členských štátov sa v priemere 23 % respondentov rómskeho pôvodu vyhýba niektorým miestam z dôvodu možného diskriminačného zaobchádzania. Takéto preventívne správanie znižuje potenciálne diskriminačné zaobchádzanie a možno vyvodit' záver, že počet ohlásených prípadov diskriminácie by bol vyšší, keby respondenti neprijímali takéto opatrenia.

VNÍMANIE DISKRIMINÁCIE A INFORMOVANOSŤ O PRÁVACH

Respondentom prieskumu bola okrem ich skúsenosti s diskrimináciou položená aj otázka týkajúca sa ich všeobecného vnímania rozsahu diskriminácie vo svojej krajine z nasledujúcich dôvodov: etnický alebo prisťahovalecký pôvod, vek, postihnutie, pohlavie, náboženstvo alebo vierovyznanie a sexuálna orientácia.

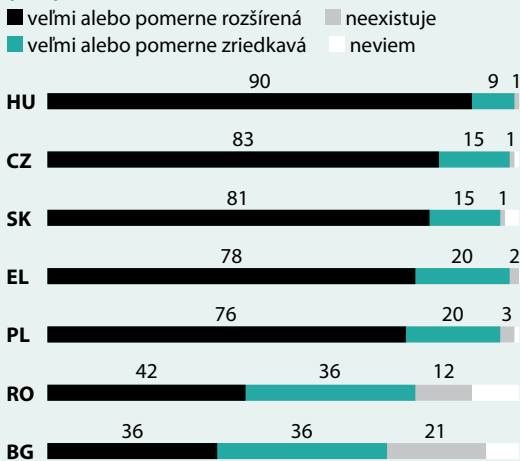
Väčšina respondentov rómskeho pôvodu sa domnieva, že diskriminácia na základe etnického alebo prisťahovaleckého pôvodu je v ich krajine veľmi alebo pomerne rozšírená – napríklad, 90 % v Maďarsku a 83 % v Českej republike.

V Bulharsku a Rumunsku len 36 a 42 % respondentov určilo diskrimináciu za rozšírenú na základe etnického alebo prisťahovaleckého pôvodu. Tieto údaje však boli vyššie ako v prípade ostatných kategórií možnej diskriminácie.

Ak porovnáme výsledky prieskumu s vnímaním diskriminácie na základe etnickej príslušnosti (obrázok č. 5) ľuďmi s ich ohlásenými skúsenosťami s diskrimináciou na základe ich etnického pôvodu (obrázok č. 1), tie členské štáty, v ktorých respondenti uvádzali vysoké úrovne vnímania diskriminácie, takisto uvádzajú vysoké úrovne súčasných skúseností s diskrimináciou, kým štáty s nízkymi úrovňami vnímania diskriminácie majú nízku úroveň skúseností.

Obrázok 5

Je diskriminácia založená na etnickom alebo prisťahovaleckom pôvode vo vašej krajine rozšírená? (v %)

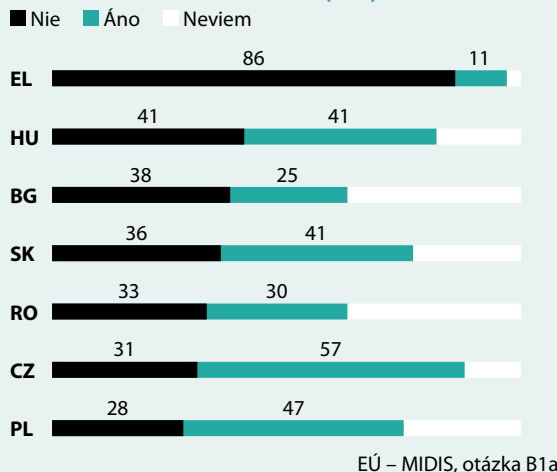
Respondentom bola tiež položená otázka o ich informovanosti týkajúcej sa antidiskriminačných právnych predpisov v ich krajine (Obrázok 6). Na otázku, či existuje zákon zakazujúci diskrimináciu osôb na základe ich etnickej príslušnosti pri hľadaní zamestnania, väčšina respondentov s výnimkou Českej republiky buď uviedla, že takýto zákon neexistuje, alebo nevedela. V Grécku 86 % respondentov uviedlo, že takéto právne predpisy neexistujú.

Keďže legislatíva ES zameraná proti diskriminácii na základe rasového alebo etnického pôvodu v zamestnaní sa v súčasnosti uplatňuje v celej EÚ, tento nedostatok informovanosti o právach naznačuje, že niektoré z najzraniteľnejších menšín v Európe nemajú informácie o antidiskriminačných právach.

Vnímanie diskriminácie ľuďmi odráža ich skutočné skúsenosti s diskrimináciou.

Obrázok 6

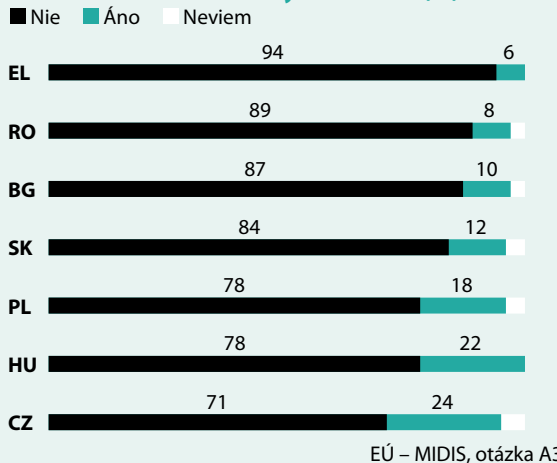
Existuje zákon zakazujúci diskrimináciu osôb na základe ich etnického/prisťahovaleckého pôvodu pri uchádzaní sa o zamestnanie? (v %)

Počas prieskumu boli respondenti vyzvaní, aby vymenovali organizáciu vo svojej krajine, ktorá ponúka rady alebo podporu ľuďom, ktorí boli z akéhokoľvek dôvodu diskriminovaní. Ako ukazuje obrázok č. 7, 71 až 94 % respondentov nevedelo vymenovať žiadnu organizáciu. Celkovo možno z týchto výsledkov vyvodit' záver, že hoci **respondenti rómskeho pôvodu v siedmich krajinách uvádzajú veľmi vysokú úroveň diskriminácie, vo všeobecnosti nemajú dostatok informácií o tom, že ich diskriminácia môže byť nezákonná, a rovnako nie sú schopní vymenovať organizácie vo svojej krajine, či už štátne orgány alebo MVO, ktoré by im mohli pomôcť.**

Obrázok 7

Poznáte nejakú organizáciu, ktorá ponúka podporu alebo radu diskriminovaným osobám? (%)

SKÚSENOSTI Z VYSTAVENIA TRESTNEJ ČINNOSTI V PREDCHÁDZAJÚCICH 12 MESIACHOCH

V siedmich členských štátoch, v ktorých sa robil prieskum medzi Rómami, v priemere **32 % všetkých respondentov sa za posledných 12 mesiacov stalo obeťou trestného činu, pokiaľ ide o päť druhov skúmaných trestných činov** (pozri rámček č. 2).

Rámček č. 2

Oblasti vystavenia trestnej činnosti

Prieskum EÚ – MIDIS u respondentov zisťoval ich skúsenosť ako obetí trestnej činnosti za posledných 12 mesiacov alebo posledných 5 rokov v piatich oblastiach:

- 1) krádež alebo vykradnutie automobilu;
- 2) vlámanie alebo pokus o vlámanie;
- 3) krádež osobného vlastníctva bez použitia násillia alebo zastrašovania;
- 4) prepadnutie

Obťažovanie vážneho charakteru bolo zahrnuté ako súčasť piatich typov skúmaných trestných činov. Hoci obťažovanie v mnohých členských štátoch nie je trestným činom v presnom slova zmysle, otázky týkajúce sa obťažovania sú v súčasnosti zahrnuté do mnohých prieskumov týkajúcich sa vystavenia trestnej činnosti v snahe zachytiť prípady, v ktorých sú ľudia veľakrát zastrašovaní. Keďže táto otázka bola položená po otázkach o diskriminácii a na konci série otázok o vystavení trestnej činnosti, respondenti boli vedení k tomu, aby sa skôr zamysleli nad obťažovaním ako trestným činom než ako diskrimináciou a každodennou nepríjemnosťou. Prieskum ukázal, že v siedmich členských štátoch v priemere 61 % obetí obťažovania ho považovalo za vážne, z čoho vyplýva, že ide o oblasť, na ktorú sa treba pozerať z hľadiska jej vplyvu na životy ľudí.

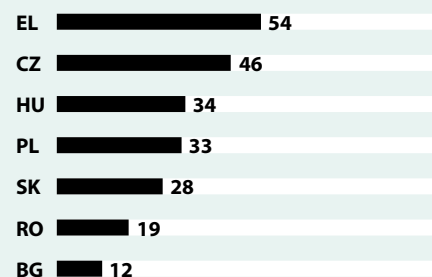
Obrázok č. 8 ukazuje celkovú mieru viktimizácie pre týchto päť druhov trestných činov pre každý zo siedmich členských štátov, v ktorých sa uskutočňoval prieskum.

Respondenti rómskeho pôvodu v Grécku uviedli najvyššiu úroveň celkovej viktimizácie, s Českou republikou na druhom mieste. Pre porovnanie, z odpovedí respondentov rómskeho pôvodu v Bulharsku a Rumunsku vyplýva, že sa stávajú obeťami

Obrázok 8

Priemerná miera viktimizácie: napadnutie, hrozby a obťažovanie

% osôb vystavených trestnej činnosti za posledných 12 mesiacov (5 trestných činov)

EÚ – MIDIS, otázky DA2 – DE2

V siedmich skúmaných členských štátoch v priemere 79 % Rómov neohlásilo polícii svoju skúsenosť s prepadnutím, zastrašovaním alebo obťažovaním vážneho charakteru.

trestných činov v menšej miere, čo je v súlade so zisteniami prieskumu o nižších úrovniach diskriminácie v týchto dvoch krajinách v porovnaní s ostatnými členskými štátmi, ktoré sa zúčastnili na prieskume.

Pokiaľ ide konkrétne o **osobné trestné činy, teda: prepadnutie, zastrašovanie a obťažovanie vážneho charakteru** – z prieskumu vyplýva, že v skúmaných siedmich členských štátoch v priemere **23 % všetkých respondentov sa za posledných 12 mesiacov stalo obeťou jedného či viacerých osobných trestných činov.**

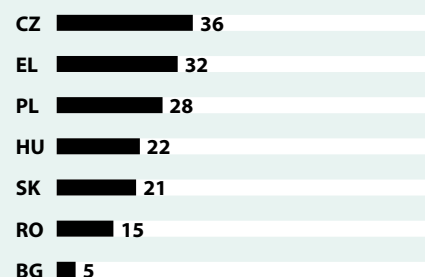
Rómovia, ktorí sa stali obeťami prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania, zažili v priebehu 12 mesiacov v priemere 4 incidenty. Z toho vyplýva, že osobné trestné činy sú opakujúcim sa problémom pre časť rómskej komunity. To naznačuje, že existuje potreba cielených zásahov na vyriešenie príčin opakovaného vystavenia trestnej činnosti a na to, ako naň účinne reagovať.

Obrázok č. 9 poskytuje prehľad o percentuálnom pomere všetkých respondentov v každom členskom štáte, ktorí sa stali

Obrázok 9

Miera osobnej viktimizácie: napadnutie, hrozby a obťažovanie

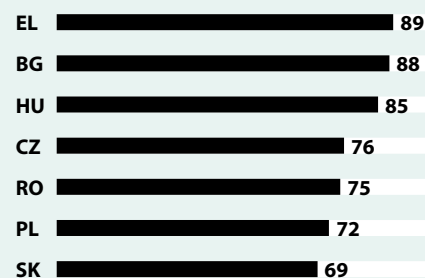
% osôb vystavených osobnému trestnému činu za posledných 12 mesiacov

EÚ – MIDIS, otázky DD2 a DE2

% respondentov, ktorí neohlásili osobný trestný čin

Incidenty za posledných 12 mesiacov

EÚ – MIDIS, otázky DD11 a DE10

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že treba vykonať veľa práce, kým stúpne dôvera Rómov v políciu do tej miery, aby mohli ohlásiť, že sa stali obeťami trestnej činnosti.

obeťami osobných trestných činov za posledných 12 mesiacov; tieto čísla sa pohybujú od 5 % pre Bulharsko až do 36 % v Českej republike. Takisto sa uvádza percento tých respondentov v každom členskom štáte, ktorí sa stali obeťami osobných trestných činov a ktorí tieto trestné činy neohlásili na políciu; tieto čísla sa pohybujú od 69 % na Slovensku po 89 % v Grécku.

Pokiaľ ide o neohlásenú diskrimináciu, zo zistení prieskumu EÚ – MIDIS vyplýva, že väčšina Rómov neohlásuje na políciu, že sa stali obeťami trestnej činnosti. Táto skutočnosť by sa mala zaznamenať vzhľadom na to, že v prípade mnohých z nich ide o trestné činy prepadnutia a zastrašovania.

Tým respondentom, ktorí neohlásili, že sa stali obeťami osobného trestného činu, bola v prieskume položená otázka, prečo tak neurobili. Respondenti odpovedali rôznymi spôsobmi a anketári ich odpovede príslušne zoradili.

Obrázok č. 9 znázorňuje dôvody respondentov pre neohlásenie trestného činu na políciu ako priemer pre všetky skúmané členské štáty. Z výsledkov vyplýva, že dôvody neohlásenia oveľa menej súvisia s bežným charakterom incidentu (32 %) a viac s nedostatkom dôvery v políciu (72 %). 33 % respondentov zároveň uviedlo, že medzi ich dôvody neohlásenia patria antipatie alebo strach pred políciou, alebo predchádzajúce zlé skúsenosti s políciou.

Obrázok 10

Dôvody neohlásenia prípadu vystavenia osobnému trestnému činu (v %)

Incidenty za posledných 12 mesiacov

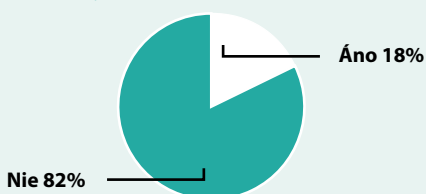

EÚ – MIDIS, otázky DD13 a DE12

MIERA RASOVO MOTIVOVANÝCH TRESTNÝCH ČINOV V PREDCHÁDZAJÚCICH 12 MESIACOCH

Obrázok 11

Percento všetkých opýtaných respondentov rómskeho pôvodu, ktorí sa domnievajú, že boli obeťou rasovo motivovaného prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania za posledných 12 mesiacov

EÚ – MIDIS, otázky DD4 a DE5

V snahe zdokumentovať rasovo motivované trestné činy boli respondenti v prieskume EÚ – MIDIS požiadaní, aby uviedli, či sa domnievajú, že sa za posledných 12 mesiacov stali obeťami trestnej činnosti čiastočne alebo celkom z dôvodu ich príslušnosti k menšine.

Obrázok č. 11 ukazuje, že 18 % všetkých opýtaných Rómov v prieskume EÚ – MIDIS sa domnieva, že sa za posledných 12 mesiacov stali obeťami rasovo motivovaného prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania. Inými slovami – z 3 500 opýtaných Rómov sa v predchádzajúcich 12 mesiacoch 624 stalo obeťou rasovo motivovaného prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania³. Keďže prevažná väčšina respondentov rómskeho pôvodu uviedla, že trestnú činnosť voči svojej osobe neohlásili, možno sa domnievať, že úroveň oficiálne zaznamenaných rasistických trestných činov je výrazne nižšia ako skutočný rozmer tohto problému.

Tým respondentom, ktorí uviedli, že sa stali obeťami prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania za posledných 12 mesiacov, bola v prieskume položená otázka, či sa domnievajú, že sa stali obeťami trestnej činnosti čiastočne alebo úplne z dôvodu svojej etnickej príslušnosti. Inými slovami – bol tento incident rasovo motivovaný? Ako ukazuje obrázok č. 12 – prevažná väčšina obetí sa domnieva, že to bolo z tohto dôvodu. Na podporu týchto zistení 73 % respondentov uviedlo členov

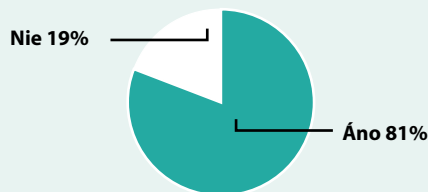
väčšiny populácie ako páchatelov v súvislosti s posledným incidentom prepadnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania, ktorého boli obeťami.

Uvedené dôkazy o rasovo motivovaných prepapnutiach, zastrašovaní a vážnom obťažovaní sú dôvodom na vážne obavy a spojením so zisteniami prieskumu o nízkej úrovni ohlasovania osobných trestných činov na polícii podporujú závery agentúry vo všetkých doterajších výročných správach, že vo väčšine členských štátov EÚ existuje skutočný problém, pokiaľ ide o rozsah nedostatočného ohlasovania rasovo motivovaných trestných činov.

81 % respondentov, ktorí uviedli, že sa stali obeťami prepapnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania, sa domnieva, že boli vystavení rasovo motivovanému trestnému činu.

Obrázok 12

Rasová trestná činnosť uvádzaná respondentmi, ktorí boli obeťou prepapnutia, zastrašovania alebo vážneho obťažovania za posledných 12 mesiacov (%)

EÚ – MIDIS, otázky DD4 a DE5

KONTAKT S ORGÁNMI ČINNÝMI V TRESTNOM KONANÍ, IMIGRAČNOU, COLNOU A HRANIČNOU KONTROLOU

Respondentom bola položená séria otázok o ich kontakte s orgánmi činnými v trestnom konaní, s colnou a hraničnou kontrolou.

Otázky o kontakte s orgánmi činnými v trestnom konaní boli zamerané na zistenie skúseností s diskriminačným zaobchádzaním zo strany polície. Na tento účel bola každému respondentovi položená otázka, či v posledných 12 mesiacoch boli zastavení a kontrolovaní políciou, a v prípade kladnej odpovede im anketár položil sériu podrobných otázok týkajúcich sa týchto skutočností: ako často boli za posledných 12 mesiacov respondenti kontrolovaní políciou; či išli pešo, automobилоm alebo verejnou dopravou, keď boli zastavení; **či sa domnievajú, že boli zastavení pre svoju príslušnosť k menšine (známe ako etnické profilovanie)**; čo polícia počas zastavenia urobila; a či sa k nim polícia správala s rešpektom. (Úplné výsledky z tejto časti prieskumu, v ktorom sa porovnávajú skúsenosti s kontrolou

V siedmich skúmaných členských štátoch sa v priemere každý druhý Róm, ktorý bol zastavený políciou za posledných 12 mesiacov, domnieval, že bol zastavený na základe svojho etnického pôvodu.

orgánmi činnými v trestnom konaní pre všetky skúmané skupiny vo všetkých členských štátoch, budú vydané v inej správe EÚ – MIDIS o kľúčových údajoch.)

Obrázok č. 13 zobrazuje súhrn zistení prieskumu, pokiaľ ide o percento respondentov rómskeho pôvodu v každom zo siedmich členských štátov, ktorí uviedli, že boli v posledných 12 mesiacoch kontrolovaní orgánmi činnými v trestnom konaní. Z výsledkov vyplývajú veľké rozdiely medzi členskými štátmi, s 56 % respondentov v Grécku, ktorí uviedli, že boli za posledných 12 mesiacov zastavení, v porovnaní len so 14 % v Bulharsku.

Pokiaľ ide o mieru ohlásených incidentov diskriminácie a vystavenia trestnej činnosti, Bulharsko a Rumunsko vykazujú nízku úroveň zastavení zo strany polície. Tieto zistenia by mohli odrážať nižšiu mieru vystavenia Rómom v Bulharsku a Rumunsku väčšinovej spoločnosti vrátane policajnej kontroly, z čoho vyplýva menej príležitostí na zastavenie. Prípadne možno tvrdiť, že množstvo prípadov policajnej kontroly je v niektorých krajinách nižší ako v ostatných.

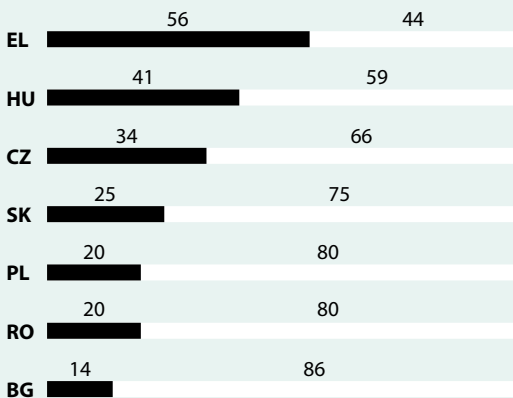
Z výsledkov odpovedí na otázku, či sa domnievajú, že v posledných 12 mesiacoch polícia zastavila respondentov na základe ich etnickej príslušnosti – etnické profilovanie – (obrázok č. 14) vyplýva konzistentný pomer medzi množstvom zastavení a mierou etnického profilovania. V tejto súvislosti s najvyššou mierou rómskej komunity často zastavovanej políciou, ktorá túto skutočnosť považuje za diskriminačnú, vyznieva Grécko spomedzi siedmich členských štátov. Prípady vysokej miery diskriminačnej policajnej kontroly pre rómske komunity nevestia

Obrázok 13

Zastavenie políciou (v %)

Za posledných 12 mesiacov

■ Áno ■ Nie

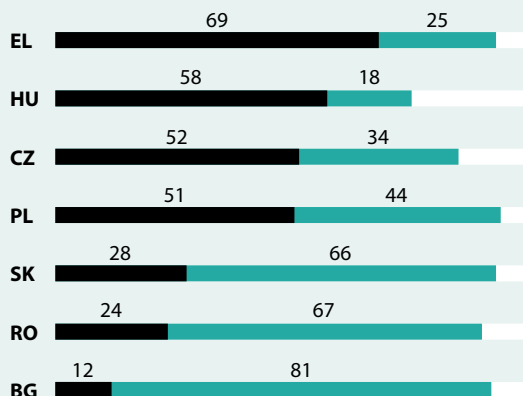
EÚ – MIDIS, otázka F3

Obrázok 14

Vnímanie profilovania pri zastavení políciou (v %)

Za posledných 12 mesiacov

■ Áno ■ Nie ■ Neviem

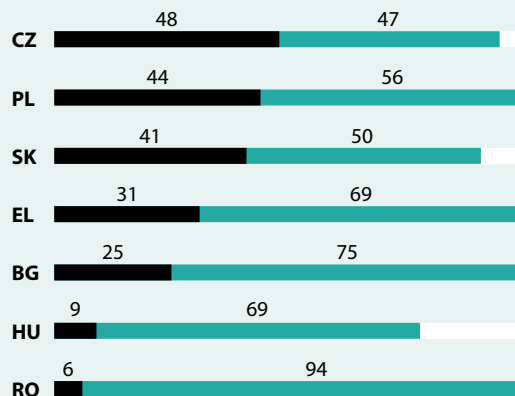
EÚ – MIDIS, otázka F5

Obrázok 15

Vnímanie profilovania pri zastavení hraničnou kontrolou (v %)

Za posledných 12 mesiacov

■ Áno ■ Nie ■ Neviem

EÚ – MIDIS, otázka G3

nič dobré pre rozvoj dobrých vzťahov medzi touto komunitou a políciou a vysvetľujú nízku úroveň ohlasovania trestnej činnosti na polícii zo strany Rómov.

Respondentom bola okrem toho položená otázka, či boli zastavení imigračnou, colnou alebo hraničnou kontrolou pri vstupe do krajiny za posledných 12 mesiacov, a v prípade kladnej odpovede, či sa domnievajú, že sa tak stalo konkrétne na základe ich menšinového pôvodu. Tieto výsledky, znázornené na obrázku č. 15, ukazujú, že polovica respondentov rómskeho pôvodu v Českej republike sa domnieva, že boli pri návrate do krajiny zastavení na základe svojho postavenia ako menšiny. Rómovia v Poľsku a na Slovensku takisto uvádzali vysokú úroveň etnického profilovania zo strany imigračnej, colnej a hraničnej kontroly. Pre porovnanie, v Maďarsku a Rumunsku bolo číslo uvádzajúce odlišné zaobchádzanie veľmi nízke.

V siedmich členských štátoch sa v priemere 1 Róm zo 4 domnieva, že bol zastavený hraničnou kontrolou za posledných 12 mesiacov na základe svojho etnického pôvodu.

Viac pozornosti bude týmto zisteniam venovaná v nasledujúcich správach EÚ – MIDIS.

UPOZORNENIE PRI POHĽADE NA Kladné VÝSLEDKY

Rómovia v Bulharsku (a v menšej miere v Rumunsku) konzistentne v súvislosti s nediskrimináciou a nevystavením trestnej činnosti uvádzali kladnejšie odpovede na väčšinu otázok prieskumu než ostatné skupiny opytovaných Rómov.

Možno predpokladať, že tieto kladné výsledky majú pôvod v skutočnosti, že Rómovia v Bulharsku, ako vyplýva z výsledkov prieskumu, sú izolovanejší od tradičnej spoločnosti a úspešne fungujú v tzv. paralelnej spoločnosti, ktorá neprichádza často do styku s vonkajším svetom.

Tento predpoklad podporili aj údaje z prieskumu EÚ – MIDIS, z ktorých vyplýva, že bulharskí Rómovia patrili medzi tie skúmané menšiny zo všetkých členských štátoch, ktorí mali najmenší

kontakt s políciou, len zriedkavo prišli do kontaktu so službami mimo svojich vlastných komunít a miera nezamestnanosti v ich prípade dosahovala 33 %. Okrem toho, pokiaľ ide o hodnotenie anketárov, či bolo prostredie, v ktorom sa toto interview uskutočnilo, tvorené prevažne populáciou z radov imigrantov/menšín, 72 % z nich uviedlo, že áno, čo bolo najvyššie číslo pre všetky rómske skupiny skúmané v prieskume EÚ – MIDIS.

Zdalo by sa, že izolovaný charakter rómskej komunity v Bulharsku chráni jej členov pred diskrimináciou a pred postihnutím trestnou činnosťou, kým Rómovia z ostatných členských štátov sú týmito javmi väčšmi vystavení prostredníctvom svojich pravidelných kontaktov s tradičnou spoločnosťou a službami

ÚVAHY PRE ROZVOJ POLITIKY

Z výsledkov prieskumu medzi Rómami v siedmich členských štátoch vyplýva vysoká úroveň ich diskriminácie a viktimizácie a zároveň aj nízka úroveň informovanosti a povedomia o ich právach, či dôvery v mechanizmy na podávanie sťažností. Respondenti takisto uviedli, že len veľmi málo dôverujú polícii ako službe verejného záujmu. Túto situáciu odráža skutočnosť, že veľká väčšina prípadov diskriminácie Rómov a trestnej činnosti, ktorá ich postihuje, nebola nikdy ohlásená žiadnej organizácii – či už štátnej vrátane polície alebo MVO.

Tieto výsledky ukazujú politickým činiteľom a odborníkom na množstvo problémov, ktoré treba vyriešiť, pokiaľ ide o situáciu Rómov na národnej úrovni a úrovni Spoločenstva.

- Aký je vplyv politík a súčasne prebiehajúcich akčných plánov na úrovni Spoločenstva a členských štátov na riešenie diskriminácie Rómov? Existujú príklady osvedčených postupov, ktoré sa v krátkodobom aj dlhodobom horizonte osvedčili pri zlepšovaní situácie Rómov?
- Na ktoré sociálne politiky (zamestnanosť, bývanie, zdravotná starostlivosť, sociálne služby, prístup k službám, vzdelávanie) sú najviac zamerané nástroje financovania na riešenie diskriminácie Rómov? Vzhľadom na výsledky prieskumu riešia politické oblasti, v ktorých sa Rómovia najviac stretávajú s diskriminačným zaobchádzaním, a majú vplyv na tých Rómov, ktorí mali najväčšie skúsenosti s diskrimináciou?
- Aké politiky a akčné plány existujú na úrovni Spoločenstva a členských štátov na zvýšenie informovanosti medzi Rómami, pokiaľ ide o ich práva, a na zabezpečenie prostredia, v ktorom Rómovia budú môcť s dôverou ohlásiť diskriminačné zaobchádzanie s vedomím, že ich sťažnosti sa budú brať vážne a budú sa nimi zaoberať príslušné organizácie a verejné orgány?

- Čo možno urobiť na vyriešenie situácie Rómov, pokiaľ ide o ich skúsenosti ako obetí trestnej činnosti, a najmä o skúsenosti ako obetí rasovej trestnej činnosti a obťažovania? Akým spôsobom možno podporiť kultúru služieb vo verejnom záujme medzi orgánmi činnými v trestnom konaní, aby Rómovia mohli na polícii ohlásiť, že sa stali obeťami trestnej činnosti?
- Aké sú dôsledky etnického profilovania Rómov zo strany orgánov činných v trestnom konaní, imigračných, colných a hraničných kontrolných orgánov? Zvýšia tieto praktiky označenie trestnej činnosti a slúžia na znižovanie trestnej činnosti, alebo naďalej odcudzujú a diskriminujú rómske komunity v ich vlastných krajinách a v prípade, keď uplatňujú svoje právo na voľný pohyb v EÚ?
- Skúsenosť s diskrimináciou a strach pred ňou majú za následok, že niektorí Rómovia zaujímajú stratégiu vyhýbania sa situáciám, v ktorých by mohli byť vystavení diskriminácii. Po zvážení účinkov, ktoré môžu mať takéto stratégie alebo myšlienky na mladých Rómoch, čo možno urobiť prostredníctvom vzdelávacích programov, ktoré by zvýšili dôveru a informovanosť o právach medzi rómskymi deťmi a mládežou tak, aby mohli usilovať o rovnosť príležitostí?

METODOLÓGIA EÚ – MIDIS

Skúmané skupiny

Prieskum EÚ – MIDIS sa uskutočňoval medzi respondentmi z vybraných skupín prisťahovalcov a etnických menšín v 27 členských štátoch EÚ. Cieľové skupiny boli vybrané na základe informácií národných kontaktných miest siete RAXEN, konzorcia inštitúcií v každom členskom štáte s kvalifikáciou v oblasti prisťahovalectva, etnických menšín a rasizmu, ktoré boli poverené, aby pre agentúru vykonali prieskum. Výber cieľových skupín umožňuje porovnať výsledky medzi skupinami menšín v rôznych členských štátoch a medzi krajinami, v ktorých sa na prieskume zúčastnili podobné skupiny. Keďže náklady na prieskum všetkých skupín menšín v celej EÚ boli príliš vysoké, uprednostnil sa prieskum najväčšej etnickej menšiny alebo skupiny či skupín prisťahovalcov v každej krajine, ako aj skupín, ktoré sú považované za zraniteľné, pokiaľ ide o diskriminačné zaobchádzanie a vystavenie trestnej činnosti.

V každom členskom štáte boli na interview vybrané jedna až tri cieľové skupiny s minimálnym počtom 500 respondentov na skupinu.

Reprezentatívna vzorka

Prieskum bol zameraný na stanovenie výsledkov pre reprezentatívnu vzorku vybranej menšiny alebo menšín na prieskum v každom členskom štáte. Na tento účel **sa odmietol výskum podľa vzorky a prieskum sa uskutočnil na základe viacstupňovej náhodnej vzorky** s cieľom zahrnúť členov vybraných menšín, ktorí by inak nemuseli byť kontaktovaní na základe primeranejších metód, ako je kontaktovanie MVO, ktoré pracujú s menšinami, alebo cieľných miest, na ktorých sa niektorí členovia menšinových skupín tradične zhromažďujú.

Agentúra viedla v šiestich členských štátoch pred prijatím konečného prístupu formou vzoriek rôzne prístupy podľa náhodných vzoriek. Hlavný prístup podľa vzoriek pozostával

z troch fáz: (i) náhodného smeru; (ii) cieľného výpočtu; a (iii) monitorovania domácností. V niektorých krajinách sa na náhodnú vzorku respondentov mohli použiť údaje o registrovanej populácii. Interview boli rozložené geograficky a založené na dostupných štatistikách o populácii, v ktorých boli stanovené oblasti strednej a vysokej koncentrácie populácie cieľových skupín (definovaných ako primárna vzorka). V niektorých členských štátoch, kde prístup náhodného smeru nemohol zaistiť dostatok respondentov na interview v rámci daného časového rámca, sa použila anketárom vytvorená vzorka ako núdzový prístup na dosiahnutie požadovaného počtu interview.

Prieskum sa väčšinou vykonával v najväčšom meste každej krajiny a ich metropolitných oblastiach. V prípadoch, v ktorých – na základe dostupných údajov o populácii – sa vybraná cieľová skupina nachádzala prevažne mimo hlavných miest, sa vzorka príslušne rozvrhla. Prostredníctvom týchto opatrení výsledky pre každý členský štát – pri použití prístupu viacstupňovej vzorky – predstavujú skupiny žijúce v týchto oblastiach. Výsledky sú vyvážené a založené na pravdepodobnosti výberu pre každého opýtaného jednotlivca.

Prácu v teréne vykonala pre EÚ – MIDIS spoločnosť Gallup Europe pod dohľadom zamestnancov agentúry FRA, ktorí sa zúčastnili na školeniach anketárov a pozorovali prácu v teréne vo vybraných členských štátoch.

Úplný opis prístupu podľa vzorky pre tento prieskum nájdete v technickej správe EÚ – MIDIS, ktorá je dostupná na:

www.fra.europa.eu/eu-midis

STRUČNÝ OPIS SKÚMANÝCH SKUPÍN RÓMOV

V prieskume EÚ – MIDIS boli zhromaždené údaje o všetkých osobných charakteristikách respondentov, vrátane: pohlavia, veku, materinského jazyka, občianstva, rodnej krajiny, dĺžke pobytu v krajine, zamestnaneckom štatúte, príjme domácnosti, rokoch vzdelávania, náboženstve alebo vierovyznaní. Všetky výsledky prieskumu boli vyhodnotené anonymne na účely štatistického súhrnu, takže nemožno identifikovať žiadneho jednotlivca. Všetky informácie boli poskytnuté dobrovoľne.

Okrem toho – samotní anketári vyplnili základné informácie o prostredí, v ktorom sa každé interview uskutočnilo, a o okolnostiach interview; napríklad, či bola opýtaná osoba počas interview sama alebo nie.

Zistenia o charakteristikách respondentov a informácie získané od anketára budú sprístupnené na internetovej stránke agentúry na účely ďalšej analýzy zainteresovanou stranou.

Zdroje

Rómovia, ktorí sa zúčastnili na prieskume EÚ – MIDIS v siedmich členských štátoch EÚ (Bulharsko, Česká republika, Grécko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko). Podľa výsledkov prieskumu sú Rómovia v týchto krajinách **prevažujúcou menšinou** t. j. národnými občanmi, ktorí boli narodení v krajine, v ktorej sa zúčastnili prieskumu (97 % – 100 %). Pomer prisťahovalcov medzi Rómami je najvyšší v Českej republike, kde 12 % opýtaných uviedlo, že sa narodili mimo krajiny (alebo inde v bývalom Československu – čo znamená v Slovenskej republike).

Sociálno-demografické údaje

Grécki Rómovia sa nachádzajú v najviac znevýhodnenej pozícii, pokiaľ ide o **vzdelávanie** – len 45 % z nich uviedlo, že chodilo do školy aspoň desať rokov, čo poukazuje na skutočnosť, že väčšina respondentov ukončila najviac základné vzdelanie. Okrem toho 35 % Rómov, ktorí sa zúčastnili na prieskume v Grécku, patrilo medzi analfabetov. Tento podiel predstavuje 11 % v Poľsku, 10 % v Rumunsku a 5 % v Bulharsku. Dokonca v členských štátoch, kde analfabetizmus medzi Rómami nie je rozšíreným problémom, je podiel tých, ktorí pokračovali vo vzdelávaní na sekundárnom stupni (napr. chodili do školy viac ako 9 rokov), naďalej nízky: 22 % v Bulharsku, 36 % v Maďarsku a 38 % na Slovensku.

V čase interview dosahovala miera **zamestnaných** Rómov v platenom zamestnaní (samostatne zárobkovo činných alebo zamestnaných na plný alebo čiastočný úväzok) svoje maximum v Českej republike so 44 %. Na druhej strane, len 17 % Rómov v Rumunsku a 18 % v Poľsku uviedlo, že majú takéto zamestnanie; ďalšie úrovne zamestnanosti sú: Bulharsko: 32 %, Grécko: 34 %, Maďarsko: 31 %, Slovensko: 25 %. Priemerný vek skúmaných vzoriek respondentov sa medzi jednotlivými krajinami výrazne nelíšil tak, že by to malo prirodzený vplyv na mieru zamestnanosti: pohybuje sa od 35 do 39 rokov.

Kultúrne pozadie

Hoci Rómovia sa v tejto správe uvádzajú ako skupina, čitateľ by mal mať na pamäti, že medzi rómskou populáciou v EÚ a v rámci nej existujú veľké rozdiely. Prieskumy o tradičnej populácii často porovnávajú výsledky medzi členskými štátmi s malým ohľadom na rozdiely medzi skúmanými populáciami – výsledky pre EÚ – MIDIS by sa mali interpretovať s patričným zvážením kultúrnej rôznorodosti a zloženia skúmaných skupín Rómov.

Napríklad: na otázku týkajúcu sa ich **materinského jazyka**, 47 percent Rómov uviedlo, že má iný materinský jazyk, ako je úradný národný jazyk/jazyky daného členského štátu. Existovali veľké rozdiely v prieskume medzi Rómami v rozličných krajinách, napríklad 100 % Rómov v Maďarsku uviedlo, že maďarčina je ich materinský jazyk, kým v Bulharsku bola bulharčina materinským jazykom len v prípade 25 % respondentov. Pokiaľ ide o označenie **náboženstva**, Rómovia sa vo všeobecnosti výrazne nelíšia od väčšinovej spoločnosti v členských štátoch; v Bulharsku však značná menšina Rómov vyznáva islam. Na druhej strane, relatívne málo Rómov uviedlo, že nemajú žiadne vierovyznanie (väčšinou v Českej republike: 26 % a v Maďarsku: 16 %, a v ostatných krajinách 6 % alebo menej). Približne jeden z desiatich respondentov na Slovensku, v Grécku a Poľsku uviedol, že zvyčajne nosí odev, ktorý je **typický pre ich etnickú skupinu**; v ostatných členských štátoch prakticky nikto nepovažoval svoje oblečenie za typické pre svoje etnikum.

Segregácia

Podľa anketárov, ktorí hovorili s Rómami v rôznych oblastiach v členských štátoch, je priestorová segregácia medzi Rómami vysoká; to znamená, že žijú v oblastiach, ktoré prevažne obývajú ostatní Rómovia: najviac je to v Bulharsku (72 %), Rumunsku (66 %), na Slovensku (65 %) a v Grécku (63 %). Pri pohľade na výsledky treba mať na pamäti tieto dôvody, keďže vyššia úroveň priestorovej segregácie znamená, že respondenti rómskeho pôvodu sú odrezaní od väčšinovej spoločnosti, z čoho na jednej strane vyplýva, že sú viac vystavovaní diskriminácii, ale na druhej strane im môže slúžiť ako ochrana pred diskriminačným zaobchádzaním, keďže kontakt s väčšinou populáciou je obmedzený.

Agentúra Európskej únie pre základné práva

EÚ – MIDIS

Prieskum EÚ týkajúci sa menších a diskriminácie

Správa o kľúčových údajoch č. 1:

Rómovia

Návrh a sadzba: red hot 'n' cool, Viedeň
Tlačiareň: Elanders Hungary Kft., Budapešť

2009 - 16 s. - 21 x 29.7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-374-8

TK-78-09-588-SK-C

Copyright OSCE

Veľké množstvo informácií o Agentúre Európskej únie pre základné práva sa nachádza na internete.
Sú dostupné na internetovej stránke agentúry FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Agentúra Európskej únie pre základné práva, 2009

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja, s výnimkou komerčných účelov.

ISBN 978-92-9192-374-8

789291 923748

TK-78-09-588-SK-C

NAVŠTÍVTE STRÁNKY:

www.fra.europa.eu/eu-midis

POZRI TIEŽ:

TECHNICKÁ SPRÁVA (ONLINE)

DOTAZNÍK (ON-LINE)

PRIPRAVUJE SA:

KLÚČOVÉ ÚDAJE – OSOBY ZO SEVERNEJ AFRIKY

KLÚČOVÉ ÚDAJE – OSOBY ZO SUBSAHARSKEJ AFRIKY

KLÚČOVÉ ÚDAJE – INFORMOVANOSŤ O SVOJICH PRÁVACH A
MECHANIZMOCH PODÁVANIA SŤAŽNOSTÍ

KLÚČOVÉ ÚDAJE – SKÚSENOSTI S ORGÁNMI ČINNÝMI V TRESTNOM KONANÍ